

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fl. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

dr. Franciscy Lajos.

Társzerkesztő:

dr. Kaszala János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. sz.

Hirdetvények árai: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fl.

Nyitraváros költségvetése.

Az adóktól meggyötört polgár, a ki egy város, vagy község költségvetését kezébe veszi, mindenekelőtt azt nézi meg benne, nem emelkedett-e a községipótadó?

Ha nem emelkedett, az adófizető megkönnyebbülve sóhajt fel, ha pedig az a meglepetés éri az adófizetőt, hogy a községi pótadó csökkent, akkor öröm szállja meg a bús ember kebelét.

Nyitra város tanácsa és pénzügyi szakosztálya az 1910-ik évre szóló költségvetéssel ilyen örömet akart szerezni az adófizető polgárságnak. A pótadót, mely az 1909-ik évben a földadó után 40, a többi adónemek után pedig 58%-ot tett ki, leszállította 39, illetőleg 55-50%-ra. A leszállítás ilykép leginkább a szegényebb sorsú polgárságra nézve jelentene némi megkönnyebbülést, mint a melynek pótadója 2¹/₂ százalékkal csökkenne.

Évek óta hozzá vagyunk szokva ahoz, hogy a városi pótadó emeltesék, ez olyan elmaradhatatlan járuléka a költségvetésnek, mint a nátha az őszi időjárásnak. Az 1905-ik évtől kezdve 1909-ig a városi pótadó a földadó után 31%-ról 40%-ra, a többi adónemek után 43%-ról 58%-ra emeltetett.

Ezen szokás folytán, melyet kellemes-

nek éppen nem mondhatunk, de a melybe a város közönsége úgy beletörődött, mint a hogy az ember beletörődik a nem szívesen látott, de előre bejelentett, elmaradhatatlan vendég várásába, méltán meglephetett most mindenkit a pótlék leszállítása s az ember önként arra az egyedül lehetséges következtetésre juthatott, hogy vagy a város jövedelmeinek kellett szaporodniok, vagy pedig a kiadásoknak csökkeniök.

A város bevételei nem szaporodtak egy fillérrel sem, sőt inkább megfogytak. A jelen, 1909-ik évben az összes bevétel 159,334 koronára irányoztatott elő s ez az előirányzat némi pénztári maradvánnyal záródott, míg az 1910-ik évre a bevételek már csak 155,750 kor. összeggel szerepelnek a költségvetésben. A kiadások azonban tényleg csökkentek, még pedig a rendkívüli kiadások rovatában. Ebbe az 1909-ik költségvetés 8346 koronát vett fel, míg a jövő évi mindössze 500 koronás tételt állított be. Előfordul még kisebb mérvű apadás a kiadásoknak más rovatában is, az azonban nem játszik szerepet a pótadóból fedezendő összeg megállapításánál.

Nyitra város e szerint az 1910-ik évben csak 500 korona rendkívüli kiadásra számított. Van ugyan ebben a rovatban üres hely hagyva a vízvezetési előmunkálatok

költségeire, de azt hisszük, hogy még más kiadások is helyet fognak ott követelni s nem elégszenek meg egy-egy vonallal, mely egy, még ismeretlen összeget jelent, hanem kategorikus számok alakjában fognak jelentkezni.

A tanács és a pénzügyi szakosztály számítását már a költségvetés tárgyalása is, melynél több ezer koronára rúgó új tételek állítottak be az előirányzatba, alaposan módosította s módosulni fog az még a költségvetési év további folyamán is.

Elképzelhetetlen az, hogy egy városban, a melynek 300.000 koronát meghaladó budgetje van, nagyszámú tisztviselői kara és szolgazemélyzete, iskola- és szegény ügye, közegészségi és köztisztasági szükségletei, fel ne merüljön az év folyamán sok olyan kiadás, melyeket nem lehetett előre látni, de mellőzni sem lehet. Azért a reális számítással dolgozó városok minden 100.000 korona rendes kiadásán felül még 5—6000 korona rendkívüli kiadásra számítanak s így egy háromszázezer koronás költségvetésbe 15—20 ezer koronát állítanak be rendkívüli kiadások címén.

Ilyen számítás és költségvetés mellett nem fordulhat elő az az eset, hogy a város a váratlanul felmerült szükséges kiadásokat egyszerűen mellőzi, a mi sokszor

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCAJA.

A levegő hőse.

Irta: Julius.

A mióta egyik fővárosi napilap kötelekébe tartozom s mint hozzáértő, én bírálom el a be-küldött technikai cikkeket, rengeteg kellemetlenséget okoztak nekem az úgynevezett föltalálók. Hiába minden kifogás, hogy most nem érek rá, jöjjenek máskor, el nem mozdulnak az ember nyakáról addig, a míg végig nem hallgatjuk őket s át nem vizsgáljuk primitív rajzaikat.

A legtöbb baj természetesen azokkal a fantasztákkal van, a kik a repülőgépet találták ki. Valamennyi tud repülni a — papíroson, jobban, mint akár Blériot. Legalább száz magyarnak mondtam szemébe az igazságot, de nem hitte el. Akadt köztük olyan erőszakos föltaláló is, a ki végre elérte célját, mert — repült, a szerkesztőségi szolgák jóvoltából.

Az idén nyár elején végre annyira üldöztek a feltalálók, hogy szabadságot kértem s hogy a sok bolondos terv helyett igazi repülőgépekben gyönyörködhessem, elutaztam hosszabb tanulmányútra Franciaországba.

Két hetet azzal töltöttem, hogy a különféle

rendszerű aeroplánokat tanulmányoztam. Valamennyit láttam fölszállari. Csodálattal töltött el a sok repülőgép, mint a technikai tudás legmodernebb produktuma. A szerzetreméltó, barátságos aviatikusok készségesen szolgáltak magyarázattal. Sőt Farman egy ízben föl vitt magával. Bárcsak tétlenségre készítetett itas voltam, mégis a levegő urának éreztem magam. Az első percekben érzett szorongást föl váltotta a biztosság tudata. És valami kimondhatatlan gyönyörűség fogott el. Olyanféle, a mit álmában szokott érezni az ember, a mikor megnyergelve a felhőt, végigszánt az ember az égen.

Éppen abban az időben, a mikor Franciaországban időztem, nagy volt a vetélkedés, ki nyeri el a pálmát a La Manche-csatornán való átrépléssel. Calais közelében több aviatikus gyakorlatozott. Latham, Lambert gróf és Blériot. Napok órák kérdése volt melyik indul el előbb veszedelmes utjára.

Odautaztam. Éppen jókor. Egy sereg külföldi kollegával fivattuk magunkat a sargattei síkon a dühöngő szellel. Kitarítottunk. Sohasem felejtem el azt a nagyszerű pillanatot, a mikor végre elsőnek Latham merészen nekivágott a tengernek. Mint valami óriás madár, a mely kiterjesztett szárnyal szeli a levegőget, röpült. Iz-

gatott percek multak el. Sikerült-e, nem-e? Mintha csak testvérünk indult volna esatába, szivszorongva lestük Doverből a dróttalan távirón a hirt, oda érkezett-e Latham? Végre megjött a balskerről szóló jelentés: Latham a tengerbe zuhant, de őt magát megmentették.

Latham legveszedelmesebb vetélytársa, Blériot élénken sajnálta bajtársa kudarcát, a mi arra vall, hogy nem olyan hőse a tudománynak, mint pl. Peary, a ki egy kanál vízben megfojtaná Cookot.

Jelen voltam a mikor Blériot megkezdette korszakot alkotó utját a La Manche-csatornán át. Szinte bizonyos voltam sikeréről, a mikor láttam, hogy ez a vasidegű ember milyen méltóságosan szállt föl, akár a kirópitett nyil, oly egyenesen repült a szemben levő part felé. A mikor azután megkaptuk a távirati hirt, leirhatatlan lelkesedés vett erőt a jelenvolt internationalis érdeklődő tömegben. Ha abban a pillanatban ott termett volna köztünk Blériot, nem hiszem, hogy meg ne lincseltek volna csupa szeretetből csókkal és öleléssel.

Blériot lett ettől kezdve a levegő igazi hőse és hogy nem a szerencsés véletlen folytán jutott az aviatikusok élére, bizonyítja további sikere. Az augusztus végén tartott rheimsi repülő-versenyre is elkísértem Blériot.

Mielőtt azonban beszámolnék rheimsi sike-

fontos közérdekek kárával történik, vagy átulja azokat a jövő évi költségvetés terhére, a mi azután a pótdadó hirtelen felszökkenését, a közterhek aránytalan, a kellő fokozatokat átugró emelkedését vonja maga után.

Nagyon korai volna tehát az örömről a felett, hogy Nyitra város pótdója az 1910-ik évben nem fog emelkedni, sőt le fog szállani. Be kell várunk a jövő évi költségvetés eredményét, ez fogja megmutatni, hogy tudott-e és hogyan tudott a város a leszállított, illetőleg fel nem emelt pótdóval boldogulni, volt-e képes közszükségeit fennakadás nélkül fedezni, nem kellett-e az előirányzatot sok-sok ezer koronával túllépni s ehhez képest nem fog-e kelleni az 1911-ik évi költségvetésben a pótlékot nem csak az 1910-iki, hanem még az 1909-iki százalékhoz képest is jelentékenyen emelni? Legyünk tehát óvatosak az öröm és a jóreménység dolgában, bánjunk mind a kettővel takarékosan.

Van azonban jó oldala is annak, ha rendkívüli, előre nem látott kiadásokkal számot nem vetnek az előirányzatban. A hol ugyanis gazdálkodni nem tudnak, ott a rendkívüli kiadások tételével úgy bántanak, mint a Csáky szalmájával. Derűreborúra megszavaznak kiadásokat, sokszor feleslegeseket is s ezeket a legnagyobb könnyűséggel háritják át a rendkívüli kiadások tételeire, mert hiszen nincs könnyebb, mint utalványozni és a rossz gazda nem nyugszik addig, a míg az utalványozható összegnek a nyakára nem hágott az utolsó garasig. Ennek a könnyűvérűségnek, a mely nálunk Magyarországon országos betegség, csak az az egy körülmény szabhat korlátot, ha nincs miből utalványozni.

Az a vékony reményszál, melyet a városoknak a tervbe vett államsegélyezési akció nyújtott, foszladozó félben van. Még ha rendbe jön is a politikai helyzet, a ropant terhek, melyeket az államnak a kö-

zel jövőben el kell vállalnia, hosszú időre lehetetlenné tesznek minden, az ország belső megerősítését célzó pénzműveletet.

Városaink jövője a gazdasági élet haladásában keresendő. Valamint egyesek jólétének tényezője az üzlet, úgy a városoknak is az üzleti erők sorába kell lépniök. Ez gazdasági törvény, mely alól a nagy közszükségletekkel bíró szervezetek nem képezhetnek kivételt.

Sajtó vasárnap. Püspökeink egymásután rendelik el egyházmegyéjükben a *sajtó vasárnapokat*. A mint van már a kórházaknak, a gyermekvédő műveknek, a hitelesítés céljainak, különféle hitéleti és jótékonyági intézményeknek templomi vasárnapjuk, melyen templomi gyűjtések eszközöltenek az illető intézmények javára, úgy van most már több egyházmegyében sajtó vasárnap is, templomi gyűjtéssel a katolikus sajtó céljaira. Ezzel az intézkedéssel óhajtják püspökeink bevonni a világi katolikus közönséget a katolikus sajtó nagyfontosságú ügyének érkörébe s fel akarják gerjeszteni benne az áldozatkészséget ezen ügy iránt, melynek pártolása nem csak vallás-erkölcsi, hanem egyszersmind hazafiai érdek is. A tiszta, önzetlen hazaszeretetnek, mely alapja, legszilárdabb gyámpillére a hazának, a katolikus sajtó a leghevebb szócsöve és terjesztője.

„Senki sem veheti rossz néven — írja Prohászka püspök a sajtó vasárnapot elrendelő körlevelében — ha a társadalom s a kulturális élet egyik rákfenéje ellen, a rossz, hitetlen, dekadens sajtó ellen a templomban is, a szószéken is felvesszük a harcot, ha az oltár kegyelmét s az áhitat hevét is ütközőbe visszük a lelket tetet puszító veszedelem ellen.”

„Főhivom azért kedves papjaimat, hogy álljanak be apostoli lelkük s buzgalomuk legjobb erőivel e nagy érdek, a jó sajtó szolgálatába. Gyámolitsuk, segítsük a jó sajtót szóval, tettel, pénzzel. Ebresszük fel községünk és vidékünk érdeklődését helyi vonatkozású hír- és cikkszerzőkkel s szellemi munkákkal is hassunk oda, hogy a jó sajtó igazán jó legyen ne csak irányát, de tartalmát és szintjét is tekintve.”

„Ne sokaljuk az áldozatot mi sem, hűveink sem, sőt neveljük magunkat arra az érzésre, hogy mikor jó lapra előfizetünk vagy naponként egy-két fillért jó lapra költünk, akárcsak az Isten oltárára tennék le adományainkat. Mert mit használ végre is az Istentisztelet a templomban, ha a templomon kívül a bűnt szolgáljuk, s mire való a vallásosság, ha tiszta erkölcsöt nem érlel? A hit cselekedetek nélkül holt s egyike a legidősebb jó cselekedeteknek: a jó sajtó pártolása.”

réről, elmondok egy epizódot, a mi akkor játszódott le, a mikor Blériot a londoni lelkes fogadás után visszatért Párisba. A mikor a miniszteri üdvözlésen és vagy ezer baráti kézfogáson túl esett, egy elegáns kis ember fogta karon. Mellettük álltam és hallottam párbeszédüket.

— Charles Müller vagyok és gratulálok.

— Louis Blériot. Mi tetszik?

— Itt melegében meg kell igérnie, hogy az ősszel eljön Budapestre a monoplánjával.

Blériot jót nevetett az ajánlaton és jókedvében megígérte Müllernek, az ügyes impressáriónak, hogy fölszáll Budapestre.

Ezt a hevenyében tett ígérte be is váltja, mert október 17-én Budapestre fölszáll.

Rheimsban is Blériot volt a nap hőse. Több versenyen az első díjakon osztozkodott Curtisszal. Latham-mal, a szerencsétlen véget ért *Le-fevre*-vel, *Farmannal*, *Paulhannal*. Minden nap ott láthatta a százezernyi közönség a levegőben, a mint a feje fölött szédítő sebességgel röpködött. Az utolsó napon egy kis baleset érte, a mi nagyon megrendítette a közönséget. Nem a motorjának esett hibája, hanem szinte önfeláldozásnak tulajdonítható a balesete. Ugyanis *Reugier* olyan ügyetlenül kormányozta a repülőgépet, hogy egyenesen nekivitte Blériot monoplánjának. Egy pilla-

nat és megtörténik az első összeütközés a levegőben, de Blériot, semhogy egy barátját elgázolja, hirtelen megszüntette a motor járását és szinte merőlegesen csapódott le a földre. Ezzel a bravúrral ugyan a maga életét tette kockára, de megmentette társát. Blériot repülőgépe összezúdított és ő maga is negybeesült. Az a viharos ováció, a melyben részesült gyógyító ir volt a sebére.

Rheimsból hazatértem. Elutazásom előtt Blériot biztosított róla, hogy szívesen jön Budapestre.

— Vasuton jön, vagy a repülőgépen? — kérdeztem tőle.

— Egyszerre még a gyorsvonatot használom, de hiszem, nincs messze az az idő, a mikor Párisból Budapestre már a levegőben tesszük meg az utat. Au revoir!

New-yorki hangulat.

— Utikép. —

Írta: Vértes Károly.

Százsoros milliomosok, az Astor testvérek, János, Jakab és William, egy előkelő helyen, négy utcát elfoglaló block-on 16 emeletes szállóházat építettek, az időben legnagyobbat a világon, hogy elhomályosítsa valamennyit, engeren innen és azon

Az egyház virágzása és ereje minden országban attól függ, megérti-e a kath. társadalom a kor szavát, megéri-e szükségleteit s kész-e tenni, áldozni a korszerűségeket által sürögősen követelt célok érdekében. Valamint általában a társadalmi rend jóléte mindig emelkedik, ha a társadalom vezetői erős kézzel megalkotják a korszerű intézményeket és mindig gyengül, hanyatlik, ha a vezetők a korviszonyok színvonalára felemelkedni s a korszerűségeket kielégítő intézményeket alkotni nem tudnak, vagy nem akarnak; úgy az egyház és a vallás állapota is fejlődik, erősödik, vagy gyengül és hanyatlik, a szerint, a mint a vallási érdekek hivatott őrei a korviszonyok követelte lelki szükségleteket kielégítik, vagy azt tenni elmulasztják. S tönkre is mehet az egyház és a vallás az egyes országokban, a mint hogy az idők folyamán tényleg tönkre ment, elpusztult, mert csak a szervezet törzsének a fennmaradása van biztosítva az isteni segély által, de a szervezet egyes részei elsorvadhatnak, lehulhatnak, mint az águktól megvált levelek. S e lombozásért az Isten mindig a kertészeket vonja felelőségre.

A tuzsinai tagosítás.

A tuzsinai községi határ új állapotú mérnöki munkálatának hitelesítése már 16 nap óta tart és talán még annyi ideig fog tartani; annyi a községbeli lakosságnak a panasza a kihasítás ellen. Mert míg egynémelyek, a kik az 1901. évi március 20-án kötött szerencsétlen egyezséget előmozdították, illetve 31 lakost és birtokost az aláírásra reá birtak, bőven lettek ellátva legelővel, erdővel, egész nagy területeket kaptak, addig a többi mintegy 300 birtokos majdnem mindegyike panaszt emelt a törvényszéki bíró előtt, hogy régi birtokához képest nagyon rosszul járt, mert az új állapotban kevesebbet és rosszat kapott.

Ez a számtalan panasz megvizsgálása foglalkoztatja most az eljáró bírót, *Linksz* István urat, a községet az ismert urbérialista, *Sporzon* Ernő úr képviseli, a gróf *Pálffy* János hagyatékát pedig dr. *Somlyai* Kálmán, egyik végrendeleti végrehajtó — ki tulajdonképpen nincsen jogosítva vagyoni jogi kérdésekben a hagyatékot képviselni, mert Magyarországon nem lévén haereditas jacens — örökösök halálával új örökösök intézkednek jogaik fölött. Ez a kifogás meg is tétetett a tárgyalás alatt és a törvényszék is felkérte egy előterjesztésben, hogy a további eljárás felfüggesztésével gróf *Pálffy* János örökösai hivatassanak fel, hogy törvényes képviselőről gondoskodjanak. Az eredmény még ismeretlen lévén, a mérnöki munkálatok vizsgálata egyelőre tovább folyik. Sajnos, eddig a községbeliekre nézve semmi eredménnyel, mert a valóságos eredményt, a melyet

túl. Olyan sokan laknak benne, hogy évek múltán se ismerik meg egymást, akár nagyvárosban az emberek. A vörös kőből épült Waldorf Hotel ez a szálloda, a badeni család alapítójának nevére. Megnéztük az öt millió dollárba került nehézkes építkezésű szállóházat kívül-belül minden fényességében, tetején a 17. szabad emeleten lévő kertet, melynek a jó levegőjében, mely a vizek felől jön, üdül a pénzes amerikai. Felvonó gépek közlekednek éjjel-nappal.

Van a szállodában sok tekeasztal, 1500 szoba, a legtöbb mellett fürdőszoba, öltöző, valamennyi emeleten magas mennyezetű külön női társalgó teremek, XIV. XV. XVI. Lajos korabeliek, bársonyszerű szőnyegekkel, gobelinekkel, arab és török izlésű berendezések, bál-, lakoma-terem 1000—1500 dollárért egy estére, éjjelre, színház, új házaspárok számára berendezett barátságos helyiségek. Dohányzó, könyvtár, írószobák, domborműves pazar helyiségek, hivatalszobák, vasuti és gőzhajózási-, színházi jegyek kaphatók, van bank-terme.

A háznak külön orvosa, gyógyszerháza, ékszerésze, divatárusa, kalaposa, szabója és borbélyja, újságárulása, névjegy-nyomdája van. Felülmulhatatlan berendezés. Természetesen minden drága itt a new-yorki előkelő társadalmi élet jegecedő

a községbeliek vártak, a fent említett szerencsétlen egyezség két pontja nagyon hátrálja, ha az betű szerint magyarázzatik és nem erdőgazdasági értelemben vétetik.

Ugyanis az úrbéri egyezség IX. pontja így szól: „Amennyiben a tagosítás következtében a különböző művelési ágazat alá tartozó területek kicserélése, vagy helyettesítése szükségessé válnék, az esetben magyar (tehát osztályzatban 1200 □) hold kiterjedésű erdőterület a rajta lévő fával együtt 1 osztályozott hold más művelésű birtokterülettel egyenlőnek minősítetik.“ Ez a birtokosok által meg nem értett furfangos rendelkezés szolgáltatja a rettenetes sok, majdnem 300 birtokos panaszát.

A végrehajtásban ugyanis hogyan néz ki ez az intézkedés!

Pálffy János gróf tuzsinaí erdeiben a volt úrbéreseknak sok rétjük van. Gazdaságuknak fő jövedelme, marhájuknak fentartója, ez a rétterület. Ezt a rétet az uradalom meg akarta szerezni, hogy a neki maradandó erdőterületen ne legyen idegen birtok. Ámde, hogyan elégítsék ki a volt úrbéreseket ezen rétekért? Kieszelték tehát a fenti IX. pontot és e szerint elvittek egynek 1—2 hold legjava rétet, vagy vagy nagyobb területet is és annak fejében adtak 1—2 hold, vagy nagyobb terület erdőt. De nem ám szálal erdőt, a mit erdő elnevezés alatt az 1819. évi XXX. törvények ért, hanem közsiklás területet, a melyen néhány haszontalan borovicska bokor, vagy néhány eltörpült fenyő van, a mely természetesen nem ér semmit és bezsebelte a szép rétet, mely busásan termi a jó minőségű hegyi szénát.

Innen van tehát a sok panasz, mely szerint számos birtokos elveszítette szép rétyét, a melylyel fentartotta a marháját és kapott érte egy semmit érő területet, a minek következtében sokan egyetlen tehénkéjüket kénytelenek voltak eladni.

A kiküldött bíró úrtól fog most függni ezen pontnak helyes és gazdaságilag indokolt magyarázata, ha helyesen értelmezi a IX. pontot, akkor ilyen esérébe csak oly területet fogadhat el, a melyen tényleg szállás, használható és hasznosítható fa van, mert ezen esetben a fát lehet értékesíteni és a vesztett rétet értékét pénzzel helyettesíteni, ez esetben — habár a gazdának nem kedvező, de az érték még is meg van. De ha úgy értelmezi a pontot, hogy az erdőterület köteles elfogadni a birtokos a vesztett rétet, akkor is, ha nincs rajta használható fa, azaz ha nem szállás erdő, akkor az illető birtokos tönkre van téve, mert lesz egy sziklás területe, a melyből rétet csinálni nem lehet és a melytől még hegyibe adót kell fizetni.

Remélhető, hogy a kiküldött bíró úr a gazdasági és észszerű értelmezést fogja elfogadni és nem engedi százakra menő birtokosoknak a megkárosítását.

A második pont, illetve az egyezség V. pontja hasonlóan megkárosítja ezekben a szegény népet. A volt földes úr saját mérnökének kimutatása ellenére sokkal több irtvány létezése vétezt fel az egyezségbe, mint valóban létezik.

A működő mérnök ugyanis egy combinatoriumot csinált, mely szerint a tuzsinaí határban oly irtvány földből, melyből az uradalom 8-ot szedett 306 hold 379 □-ól találhatik, oly irtványrétből, mely időközönként feltörtetett (ezekből nem szedett 8-dot minden évben, csak ha feltörtetek) 383 h. 283 □-ól, tehát összesen 689 hold 283 □-ól.

Ezek után, ha mindkettő egy kategóriába tartozott volna (az 1871. évi LIV. t.-c. V. §. b) pontja) járna a volt földes úrnak a fele, tehát 398 hold 431 □-ól.

És mit csinált a volt földes úr? Elismerette az egyezségben 31 gazda által, hogy 2007 irtvány létezik, mert ő hozzáadta a fenti összeghez az 1417 hold 953 □-ól különböző természetű hegyi földet, a mely után a volt úrbéresek semmi szolgalmányt nem teljesítettek és a melyek adjustacionális hegyi földek voltak, a melyek az úrbéres törvényes konstitutívumnak az alsó határbeli hiányát fedezik. Tehát ezektől az 1871. évi LIV. t.-c. V. §. e) pontja szerint a volt földes úrnak semmi rész sem járt. Ő mégis az egésznek 1/4 részét tehát 500 holdat kötött ki s így a törvény világos rendelkezése ellen a volt úrbéreseket 122 holddal károsította meg, saját közegének kimutatása ellenére, a melyről meg kell mondani, hogy az sem közelíti meg a valóságot, mert az iratoknál fekvő *uradalmi kimutatások* szerint 1847-ig csak 113 hold irtvány volt igazolható, voltaképen tehát a volt földes úrnak csak 56 1/2 hold járt volna igazság és törvény szerint.

Nem kevésbé rosszul jártak a szegény tuzsinaíak a legelő kihalásával. Legelőjük a tagosítás előtt volt bőven, igazolja ezt az úrbér behozatalánál 1769-ben felvett jelentés (executionales) melyben szóról-szóra a következők foglaltak: „In praetacta possessione pro intertendis pecoribus incolarum pascuo sufficienti existente praestendum dominis butirium adinventum est.“ tehát világos, hogy bő legelőjük volt, minthogy azonban az uradalom sok irtványt akart kisütni, hogy azokból nyerendő résszel megtarthassa az erdeibe eső szép úrbéres réteket, a mérnök úgy csinálta a kimutatást, hogy legelő csak 130

hold van. Absurdum, de miután a volt úrbéreseknak mégis kellett legelőt adni, a kopár területeket, a csépléseket és bokrosokat, telkenként 7 holdat adtak a szegény népnek.

Minthogy azonban a nép ismerte barátait, 1902. június 4-én az új állapotú tervezet hitelesítése alkalmával a jegyzőkönyv 3. pontja alatt kérte, hogy a kijelölendő erdei legelőben található haszonvehetetlen területeket beszámítás nélkül adják nekik át, a mi igen igazságos és jogos kívánság volt, mert a hasznavehetetlen területek az 1871. évi V., III. t.-c. szerint beszámítás nélkül annak tulajdonában maradnak, a kinek a birtoktagjába esnek.

Még ezt sem engedték meg és tarthatatlan logikával indokolta meg az eljáró bíró az elutasítást, azt hozván fel indokul, hogy ez a feltétel nem lett kikötve az egyezségben. Pedig hát azt mit a törvény rendel, nem kell kikötni. A bíró tartozik a törvényt végrehajtani.

De még szebb a további indoklás, mely úgy szól: hogy azért is elutasítottuk a törvényes kérésükkel, mert ha annak hely adatnék, olyan területeket jelölne ki a volt úrbéresek, a hol sok haszonvehetetlen fekszik és akkor nem futna ki a 7 hold legelő. Hát micsoda ész volna a volt úrbéresektől olyan helyeket mennél többet kijelölni, a hol sok haszonvehetetlen van. Hiszen abból ők nem kérnek, a haszonvehetetlen területek után nem vágyakoznak, még ha azok nem is számíthatnak be.

Itt más volt az indító ok. Az hogy azokat a területeket a volt úrbéreseknak a nyakába sózhatták és beszámíthatták a legelő illetékükbe, a mit meg is tettek és megnyomorították ezt a népes községet — elvették a módját a marhatenyésztéshez és ez által szegény sorsba juttatják a legtöbbeket.

Igy tagosítanak Tuzsinaí az Úr 1909-ik évében, a XX. században, a melyben a humanitás jelszava mindenkinek a nyelvén van, de csak kevés embernek a szívében is. Majd meglátjuk mi lesz ezen fondorlatnak vége. *Tuzsinaí.*

Ujdonságok.

Lapunk t. előfizetőit, kiknek előfizetése október hó 1-én lejárt, tisztelettel kérjük előfizetéseik szíves megújítására.

A NYITRAMEGYEI SZEMLE KIADÓHIVATALA.

„Utánunk a vízőzön.“

A magyar kormánynak szept. 23-án újból lemondott tagjai elmondhatják, hogy utánuk csak a vízőzön jöhet. Mert vagy ők maradnak meg, a minek a lehetősége még mindig fenn forog, vagy pedig olyan politikai árvíz zudul az országra, mely legbecsesebb, legdrágább értékeinket pusztulással fenyegeti.

A koalíciónak hivatalosan is bejelentett felbomlását az utóbbi idők eseményei után senki sem sajnálhatja. Olyan pártszövetség, melynek tagjai, a szövetkezett pártok egymást a legkiméltlenebbül támadják, marcangolják, az országra nézve csak káros lehet. Az összeveszett szövetségesek háborújától szoktak legtöbbször szenvedni a nemzetek. Jó tehát, hogy felbomlott a marakodó, a leglényegesebb feladatokra nézve egyetérteni nem tudó pártoknak ez a szövetsége.

Ámde a jövő esélyeit is kell ennél a ténynél mérlegelni. S itt azután álljon elő az a nagy próféta, a ki megmondhatta, hogy melyik az a jobb és lehetséges kormány, a melyik a lemondott kormány után következhetik? Kormányjelölést lehet tenni, akár százat, de mindegyik abban a hibában leledzik, hogy vagy rosszabb, már az összetételénél fogva, vagy pedig lehetetlen, alkotmányos szempontból.

győzzük meg idővel, de meggyőződünk arról, hogy New-York az újvilágnak nemcsak a legnagyobb, de leggazdagabb városa, az egész világon pedig kereskedelmi tekintetben csak Londonnak enged, de ha így halad, eléri és tulszárnyalja.

Az 1699. évben csak 6000 lakosa volt New-Yorknak, ime 200 év után látjuk, tudjuk, mivé lett.

Egy praktikus, New-Yorkot, Brooklynt, Hobokent és New-Jersey-t ábrázoló képes levelezőlapon találom a legújabb adatokat. Ezek azok: A világ második legnagyobb városának területe 359 négyszög mérföld. Vizpartjának hosszúsága 350 mérföld. Rendőre van 7725. Katona és tartalékosa 8531. Templom van benne 1198, színház 72, újság nyomtatik 720. Huszonötzezerrel több a nő, mint a férfi. Minden hatodik percben egy gyermek születik, minden tizenhárom percben házasság kötődik, minden hét percben egy ember hal meg.

New-York várossal 1898. évben egyesült Brooklyn város és még más kilenc kisebb, határos község. New-Yorknak az utolsó öt év alatt 549.952 lélekkel, tehát 16%-kal lett több a lakosainak száma. A városok történetében nincs eset ilyen szaporodásra, melyhez azonban a kivándorlók nagyon hozzájárultak. Olyannyira, hogy New-York város lakosainak talán csak egynegyede a törülmetszett benszülött.

n orsada- teit s által lamint emel- meg- mindig onyok eteket adnak, vallás gúl és dekek szük- alaszt- vallás lők fo- mert sa van rvezet mint llásért éségre.

ernőki ta tart nyai a hasítás 01. évi zszéget rost az legelő- , addig legyike , hogy t, mert ott. sa fog- István Szorzon yatekát endelei gosítva viselni, jacens kednek a tár- ett egy felfüg- assanak djanak. mérnöki folyik. ni ered- melyet

multán ban az otel ez bevéről. ehézkés fényes- vó ker- ek felől ek köz-

o szoba. amennyi társalgó k, bár- rab és a-terem színház, gos he- lombor- suti és a bank-

ra, ek- orbélya, lmulha- drága egecedő

Ha azt akarják az ország politikai tényezői, hogy a lemondott kormány után ne következzenek el a vízőzön, ne válasszák el a jogok körét a *lehetőségek* körétől, tömörüljenek nem új koalícióra, hanem tömörüljenek a körül a program körül, mely az adott viszonyok között a legértékesebbet tartalmazza és kivihető is. Koalíció helyett legyen megegyezés egy programra nézve, mely a pártokat egymással szemben semmire sem kötelezné, de kötelezne minden pártot a kormánnyal szemben a program végrehajtásához szükséges közreműködésre.

Igy még lehetséges békés munkalkodás és haladás, melylyel mindegyik párt előbbre viheti egy-egy lépéssel az ő törekvéseit a politikai, a gazdasági és a szociális téren.

Más kísérletezés ez időszert nyugvóponttra nem találhat, hanem csak szünet nélküli harcoknak és belső zavaroknak a tűzfészkevé válhatik.

A Szent Ferenc-rend centenáriuma. Assisi Szt. Ferenc fiai a jelen évben nagy ünnepet ülnek. Alapítójok, a XIII. század erkölcsiének, hitéletének nagy reformátora 1709-ben, tehát 700 évvel ezelőtt lépett fel az evangéliumi alázatosság, egyszerűség és szegénység hirdetésével, hogy az anyagiságba merült világot az érzéki élvezetek nyűgétől megszabadítsa s szellemének szárnyakat adjon az eszményi levegő-ég tájai felé. Az önző gazdagoknak irányt mutatott az élet nemes, emberbaráti céljainak felkarolására, a szegények, elhagyottak istápolására, emezeket pedig felemelte az evangéliumi testvériség magas elvénél szakadatlan jöttékben nyilvánuló alkalmazásával. Utmutatója volt a gazdagoknak, atyja a szegényeknek, jó barátja mindenkinek, azért is nevezte el az utókor barátoknak az ő lelki fiait, mai napig élő rendjének tagjait.

A 700 éves centenárium alkalmából a Szent Ferenc rendiek templomaiban mindenütt nagy ünnepek lesznek. A nevezetes évforduló fő-ünnepe október 4-én a rendalapító nevenapján fog megtartatni.

A király névnapja. Ő Felsége a király névnapján f. h. 4-én d. e. 9 órakor a székes-egyházban ünnepi mise lesz, melyet dr. *Báthányi Vilmos* gróf koadjutor püspök úr fog végezni.

Uj t. kanonok. A hivatalos lap f. évi szeptember 29-iki száma a következő legfelsőbb kéziratot hozta:

Vallás- és közoktatásügyi miniszterem előterjesztésére dr. *Pulmann János* csápori esperes-plebános a nyitrai székeskáptalan tiszteletbeli kanonokjává kinevezem.

Kelt Bécsben, 1909. évi szept. 14-én.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Gróf *Apponyi Albert* s. k.

Dr. *Pulmann János* a nyitraegyházmegyei papság régi gárdájának egyik kiváló tagja. Született 1840-ben, pappá szenteltett 1865-ben. A csápori plebániára, melyet 30 év óta lát el, a nyitrai nagyobb papnevelőintézetből nevezetett ki, a hol az egyházi és egyháztörténelmi tanzséket töltötte be. Szívjóságáért hívei nagyon szeretik és becsülik. Tizenhárom év óta mint rendes esperes működik a mocsonoki esperesi kerületben. Kitüntetéséhez őszinte szívből gratulálunk!

Adomány. *Bende Imre* megyés püspök úr öngyémeltósága a ker. szociális egyesületnek a munkáslakások építésére 1000 koronát adományozott. A nemes lelkű főpásztornak, ki jóakarattal érdeklődéssel kíséri az egyesület nagyjelentőségű vállalkozását, ez úton is hálás köszönetet mond a vezetőség.

Magyar ünnep Rómában. A magyar szent korona-émlék felavatására október 11-én induló zárandoklat nagyot nyert fontosságban azzal, hogy Őfelsége a király, mint a szent korona viselője *Szécheny Miklós* gróf osztrák-magyar nagykövetet megbizta, hogy az ünnepségen a Koronát képviselje. A kabinetiroda rögtön közölte ezen fontos rendelkezést az ünnepség rendezőségével.

A felavató zárandoklatot *Szécheny Miklós* gróf győri és *Boromisza Tibor* szatmári püspökök vezetik s azon közéletünk több kitűnősége vesz részt. Az ünnepség sikere kívánja, hogy azon minél többen vegyenek részt és önálló nemzeti voltunkról ezzel is vallomást tegyenek. Erre való

tekintettel a Rendezőség kéri az érdeklődőket, hogy jelentkezéseikkel siessenek, melyet még október 5-ig még megtehetnek. A teljes uti és ellátási költségek: I. oszt. 270 korona, II. oszt. 220 korona, III. oszt. 150 korona.

Részletes programot készségesen és postafordultával küld az Országos Katholikus Szövetség (Budapest, IV. Ferenciek-tere 7.).

Gróf Zichy Nándor üdvözlése. Közelgő 80-ik születésnapja alkalmából a következő üdvözlő táviratok érkeztek gróf *Zichy Nándor* kirtárnokmesterhez, a magyar katolicizmus nagy tiszteletben álló vezéréhez:

Az élet nyolcvanadik évét jó egészségben megéli a jóságos Istennek ritka kegyelme; viszont egészen a nyolcvanadik évig mindig rendületlen hűséggel szolgálni Istennek, egyháznak és a hazának egyaránt, az emberek nagy érdeme. Excellenciának mindkettőhöz nagy lelkesedéssel szerencsét kíván és mindkettőnek folytatásáért esedezik az *érsékújvári kerületnek* öszi gyűlésre összegyűlt papsága. *Seyler Károly* esperes, *bajcsi plebános*, *Machovich Gyula* jegyző, *tardoskeddi plebános*.

A *báni esperesi kerület* papsága Ribényben tartott gyűléséből nagyméltóságodat nyolcvanadik érdemdús életében hódoló tisztelettel üdvözlő *Bonyák esperes*.

A múlt héten a *zsolnai* esperesi kerület is meleg hangú táviratban üdvözlötte az ősz vezért.

Gróf *Zichy Nándor* az üdvözlésekért külön-külön köszönetét fejezte ki.

Az új pénzügyőri főbiztos. A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott magyar miniszterelnök *Knaute Lajos* pénzügyőri biztost Nyitrára főbiztossá nevezte ki.

Áthelyezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Hickl Róza* óturai állami óvónőt az óteleki áll. óvodához eddigi minőségben áthelyezte.

Uj ügyészi megbízott. Az igazságügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök *Karsai Béla* vágyúj helyi járásbírói joggyakornokot a vágyúj helyi járásbírói mellett alkalmazott ügyészségi megbízottnak állandó helyettesévé rendelte ki.

A magyar állami tisztviselők kolozsvári országos kongresszusán a nyitrai pénzügyigazgatóság és számvevőség részéről jelen voltak *Orel Géza* p. n. tanácsos, az igazgatóság vezetője; *Ötvös Ödön* számtanácsos és *Bihar Gyula* számellenőr. Örömmel értesülünk, hogy a nagyarányú országos kongresszus elnökei között *Orel Géza* nyitrai h. pénzügyigazgató is foglalt helyet.

Nyomdávétel. *Deák József* hirlapíró, a Nyitra vármegyei Független Hirlap fel. szerkesztője megvette a *Kapsz* és *Kramar-féle* nyomdát 11,000 kor. vételáron. — Az új nyomdatulajdonosnak vállalkozásához sok sikert kívánunk!

Tanárok fizetésrendezése. Dr. *Kopp Tibor* és *Kocsis József* főgymnasiumi tanárok, a kiket tudvalevőleg a város alkalmaz az intézetnél, kérvényt nyújtottak be a városi képviselőtestülethez fizetésük rendezése iránt. A városi tanács a f. hó 24-én tartott közgyűlésen a képviselőtestület elé oly értelmű javaslatot terjesztett elő, hogy az említett tanárok, a kik hosszabb idő óta működnek a főgymnasiumnál, rendes tanárokká neveztesse ki, s mint ilyenek fizetés címén 1900, lakpénz fejében pedig 500 koronát kapjanak, vétessenek fel a városi nyugdíjalpba, számukra a város a közoktatásügyi kormánytól az állami segélyt, illetőleg fizetékiesztést kérelmezze. A mennyiben pedig a rendezésnek ez a módja nem sikerülne, javasolja a tanács, hogy a folyamodó tanárok egyenkint 500 kor. lakpénzben részesüljenek. A tanács javaslata felett a *legközelebbi közgyűlés* fog határozni.

Nem akarunk elébe vágni a közgyűlési határozatnak, de tájékoztatásul már most jelezhetjük, hogy a tanács javaslata az a része, melyben állandóbb jellegű rendezésről van szó, a városra újabb anyagi terhet nem hárt. A két tanár fizetése eddig is egyenkint 1400 kor. volt, ez tehát a városra nézve teherfölletet nem jelent. A rendes tanárra való kinevezés sem járna olyan következményekkel, a melyekből kifolyólag a miniszterium esetleg kényszeríthetné a várost, hogy tanárainak fizetését az állami tanárokéval egyenlővé tegye. Ilyen kényszerítésre törvényes alap egyáltalában nem létezik. A városi nyugdíjalpba való felvétel pedig csak ideiglenes jellegű intézkedés lenne, melyre azért van szükség, hogy a

közoktatásügyi miniszter ne üthesse el a fizetés-kiegészítés iránti kérvényt azzal a kifogással, hogy a tanárok nyugdíjigénye nincs biztosítva, a mint ezt egyszer már megtette. Mihelyt azonban véglegesen rendezve lesznek a főgymnasiumi tanárok anyagi viszonyai, a város által fizetett tanárok is átlépnek az országos tanári nyugdíj-egyesületbe s lemondanak a várossal szemben fennálló nyugdíjigényükről. — Nyilvánvaló tehát, hogy a város részéről a tanárok kérésének teljesítésére csak jóindulat szükséges, a mely pedig nem kerül pénzbe.

Városi közgyűlés. Nyitra város képviselőtestületének szept. hó 28-án *Faschler Ferenc* polgármester elnökle alatt tartott rendes közgyűlésén a tárgysorozat legfőbb pontja gyanánt a városi háztartásnak az 1910-ik évre szóló költségvetése szerepelt, melyet azonban a közgyűlés a következő napra, szept. 29-re tett át.

Ehez képest a szept. 28-iki ülésben a napirendnek egyéb pontjai tárgyalattak.

A közbiztonság és a közegészségi állapot a rendőrkapitány és a városi főorvos jelentése szerint kielégítő volt.

Dr. *Kállai Armin* a városi hivatalos órák megváltoztatása iránt tett oly értelmű javaslatot, hogy az eddigi gyakorlat helyett, a mely hétköznapokon d. e. 9—11-ig, délután 3—5-ig, vasár- és ünnepnapokon pedig d. e. 9—11-ig állapította a hivatalos órákat, azok ezentúl, vagy f. é. okt. 1-től 8—2-ig egyhuzamban tartassanak. Az indítványozó főképp azzal okolta meg előterjesztését, hogy ilyképp jelentékeny megtakarításokat lehet elérni úgy a világításnál, mint a fűtő anyag tekintetében is.

Az indítványhoz pártolól *Orel Géza* szólott, míg az indítvány ellen *Ocskay László*, *Palásthy Vilmos*, *Rédeky Géza* és dr. *Franciscy Lajos* szólottak fel. Ez utóbbi ellenindítványt is terjesztett elő, abban az értelemben, hogy a takarékosági szempontot figyelembe véve, lehetővé tétessék a hivatalos szolgálatnak teljesítése a *délután folyamán* is, mert a közönségre nézve határozott előny az, ha a hivatalos közegek felkeresésében nem kell csupán a délelőttre szorítkoznia, hanem ügyes-bajos dolgait délután is elintézheti. Ebből a szempontból kiindulva javasolta, hogy a hivatalos órák *hétköznapokon* d. e. 8—12-ig; d. u. 2—4-ig tartassanak, *vasár- és ünnepnapokon* pedig *hivatalszünet* legyen és csupán felügyeleti szolgálat végeztessék egy-egy tisztviselő által felváltott sorrendben.

A közgyűlés dr. *Franciscy Lajos* indítványát nagy szótöbbséggel elfogadta azzal a módosítással azonban, hogy hétköznapokon d. e. a hivatalos órák ne 8, hanem 9 órakor kezdődjenek. A közgyűlési határozat szükségessé teszi a városi szabályrendelet módosítását, melyet a következő közgyűlés fog eszközölni, de az új rendelkezés már október 1-én lép életbe.

A kir. tanfelügyelőnek átirata a Zaboron és Luka majorban létesítendő elemi iskolák ügyében, érdemlegesen nem volt tárgyalható, mert az említett iskolák létesítése vagyon átruházást tesz szükségessé, ehhez pedig a képviselőtestület tagjainak abszolút többsége kívánatik.

A legtöbb adót fizetők névjegyzékéből kihagyattak *Felsner Jónás* elhalálózása folytán, *Municsz Lajos* városi főorvos és *Ocskay László* városi pénztáros pedig azért, mivel hivataluknál fogva tagjai a képviselőtestületnek. A város első virilistája a Nyitrai Hitelbank, utolsó a *Lisztán Dombay Hugó* ügyvéd.

A Nyitrán építendő *tűzoltószertár* istálló és cselédlakások ügye a közgyűlésen végre dűlőre jutott.

A városi hatóság az ország számos helyén tudakozódott a tűzoltói szertárak helyisége és költségei felől s 53 város választott is. A megküldött válaszokból kitűnik, hogy a hol rendeltetésének megfelelő szertárhelyiség van, ott annak az építési költsége is jelentékeny, 20—50 ezer korona között változik.

Ennélfogva a városi tanács javasolta, hogy az eredeti építkezési tervet, melyet Nyitra megye törvényhatósági bizottsága 1909. márc. 2-iki közgyűlésén a költségek magassága miatt jóvá nem hagyott, némi módosítással vitessék keresztül. A módosításokat az állam építészeti hivatal felülvizsgálta és kifogástalannak találta. A módosított tervet szerint a tűzoltói szertár, istálló és cselédlakások költsége 50.190 koronában irányoztatott elő, melyből a tűzoltói szertárra 19.000 korona esik. Az eredeti a vármegye által jóvá nem hagyott tervetben a szertár építési költsége 22 ezer koronában volt előirányozva.

A városi tanács a nyilvános versenytárgyalást is megtartotta s ennek eredményeképp a mun-

kával *Takács és Tucsny* építő céget, mely 11³/₄% árelengedést ajánlott meg, javasolta megbízni.

Ronchetti Oszkár tűzoltó parancsnok a tanács javaslatával szemben az építendő szertár helyéül a gőzmalom melletti, a jelenleg gazdasági épületekkel beépített telket ajánlotta. Hosszabb vita után a közgyűlés, attól az indító októl vezettetve, hogy a szertár építése újabb halasztást ne szenvedjen, a temető melletti telek mellett nyilatkozott s ezzel a tanács javaslatát egész terjedelmében elfogadta.

A vízvezetési elömlőmunkálatok tárgyában a közgyűlés elhatározta, hogy a felső réteken, a honnét a szakértők véleménye szerint jó ivóvíz nyerhető, próbákat létesítsék a szolgáltatandó vízmennyiség megállapítása céljából. Ezen és egyéb szükséges elömlőmunkálatok költségeire a közgyűlés 5000 koronát szavazott meg s azt az 1910-iki költség-előirányzat rendkívüli kiadásainak rovatába beállítani rendelte. Egyúttal újra kiküldte az eddig működött végrehajtó bizottságot, melyet felhatalmazott az elömlőmunkálati összegnek rendeltetésszerű felhasználására.

A gyeptermi telepen a régi istállók cselédlakásokká alakíttatván át, szükségessé vált új istálló építése, melyet a tanács a *Takács és Tucsny* cég által eszközöltetett. A képviselőtestület erre a célra már korábban 3500 koronát szavazott meg s ezt az 1909-iki költségvetésbe vette fel. Mint-hogy azonban az építkezés 4226 kor.-ba került, a hiányzó mintegy 700 kor.-nyi összeg az 1910-iki előirányzattól lesz fedezendő.

Ugyancsak az 1910-iki költségvetés terhére vétetik fel az az 1000 koronára rugó költségűbbel, mely az alsó rétekre vezető gazdasági hidnak helyreállításánál merült fel.

A város tulajdonát képező Mogyorós pusztá bérlete az 1909-iki év végével lejár s ennek folytán új bérbeadás válik szükségessé. A képviselőtestület erre nézve úgy határozott, hogy a bérbeadásra zárt versenytárgyalás tartassék s a pályázók 4000 korona bánatpénzt legyenek kötelesek a város pénztáránál letenni. Az árverés eredményéről a képviselőtestületnek jelentés teendő s csak ennek jóváhagyása után válik a szerződés jogerőssé.

A *horvájelzésnél*, melyet 1910. jan. 1-től a város az egész vármegyében kezelni fog, alkalmazandó tisztviselő fizetése 600 koronában állapított meg s azonkívül biztosítottat számára a tiszta jövedelem 50 százaléka. A 600 kor. fizetés azonban a város tiszta jövedelmének megállapításánál számba veendő.

Gässer Gyula nyug. tornatanárnak a város 120 □-önyi területet enged át a csinesi fürdő átellenében levő rétből, *nap-, homok- és légfürdő* létesítésére, melyért a fürdőtulajdonos 10 koronát aranyban köteles lesz fizetni évenként a telek tulajdonjogának elismerése fejében.

A *költségvetés tárgyalása*. Rövid idő alatt végzett a szerdán folytatott közgyűlés a városi háztartás költségelirányzatával. *Crausz* Vince indítványára a költségvetés az egyes tételek szerint előbb általánosságban s azután részletesen is tárgyalatott.

Helyes észrevételeket fűzött *Salvendy* Lipót képv. testületi tag a *Schiller-féle kávéház* előtti köztér bérletéhez. A köztér, a mely tulajdonképpen járda és nem köztér, 10 koronáért bérel a kávéháztulajdonosa, a ki asztalokat, székeket rakat ki a járdára, úgy hogy ott a közlekedés egyes napokon meg van nehezítve. A járdának ilyen mervő elfoglalása nem engedhető meg.

Palásthy Vilmos a kocsiútnak a Szarvas szálló előtt dívatba jött álldogálását kifogásolta úgy köztisztasági, mint közegészségi szempontból.

A közgyűlés a polgármestert mindkét irányban megfelelő intézkedésre utasította.

A vadászati jog bérleténél *Palásthy* Vilmos a tételnek a költségvetésbe való felvételét kifogásolta. A bérletösszegegről valamelyik közgyűlés külön fog határozni.

A rendőrség tételénél *Kondor* István szóvá tette a felső város hiányos rendőri szolgálatát. A közgyűlés addig is, a míg a rendőrség létszáma szaporíthatni fog, utasította a rendőrkapitányt, hogy a rendőri szolgálatot a felső városban is rendszeresen végeztesse. Ez igazán nem útközik nehézségekbe a rendőrség mai létszáma mellett sem, mert a volt Korona szálló sarkán posztoló rendőr nagyon könnyen átsétálhat a felső városba, a hol egy idő óta a csavargók nagy biztonságban érzik magukat.

A Csermány hegyközséghez vezető utak javítására a közgyűlés *Hervert* Vilmos felszólalása kapcsán 100 koronát szavazott meg.

Nagy birtokeladás. A Trencsénmegyében fekvő *gróf d'Harcourt-féle birtokok*, köztük Trencsénteplic fürdő eladásáról már a legkülöm-

bözőbb verziók keltek szárnyra és befejezett tényként emlegették, hogy egy német konzorcium, majd a budapesti agrár bank vezetése alatt egy bankesoport vette meg. Eddig azonban csak anyai bizonyos, hogy egy német konzorcium tárgyalta ez ügyben, de teljesen visszalépett. Ellenben megállapodtak a birtokok megvétele iránt a *Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság* és a berlini *Ansiedelungs Bank*. A megállapodás már végleges, de a vevők szept. hó 30-ig jogosultak voltak a vételtől visszalépni.

Halálozás. Obermayer Károly nyug. távirtdai tiszt életének 79-ik évében Galgócson elhunyt.

Dr. *Fridrich* Alajos nagytapolcsányi kórházi igazgató másfél éves lánykaja *Lilike* szülei nagybánatára október elsején hirtelen meghalt. Nyugodjanak békében!

A FMKE jutalomdíjai. A FMKE közgyűlése a magyar nyelvnek és szellemnek az iskolában és az iskolán kívül, társadalmi uton is eredményes terjesztéséért, az egyesület 200 kor. *Thuróczy* Vilmos díját *Wunder* József turóczi-szentmártoni állami elemi iskolai igazgatónak, a Budapesti Nemzeti Casinó 120 koronás díját *Véber* Aladár dóczifüreszi (Bars m.) kath. tanítónak, *Bende* Imre v. b. t. t. nyitrai püspök 80 koronás díját *Hruboss* Ludmilla vágbesztercei (Trencsén m.) tanítónőnek szavazta meg, azonkívül az egyesület nyitramegyei választmánya 50—50 korona jutalomdíjat adott: *Szabadffy* Szaniszló (Kuzmics) és *Janda* Győző (Ujlehotá) állami tanítóknak, *Acs* Ignác (Vicsápapáti) és *Majercsik* Agatha (Patvaróc) községi tanítóknak, *Niemann* Anna (Zsitvaföldemesi) és *Skodák* Lujza (Kolosjaskafalu) kath. tanítóknak, *Reimann* Manó izr. iskolai tanítónak (Jác) és *Massányi* Béláné állami óvónőnek (Alsóköröskény). A jutalomdíjakat az illetékes kir. tanfelügyelők foglák átadni a megjutalmazott tanerőknak.

Eltűnt szobafestő. Furda István egykor jövevű nyitrai szobafestő tetemes adósság hátrahagyásával nyomtalanul eltűnt Nyitráról. Furdának az utóbbi időben már rosszul ment az üzlete, mert a könnyelmű emberben a közönség nem igen tudott megbízni. Azért el is adta üzletét s vagyonának ezt az utolsó maradványát is a mulatós hajlamú ember egy éjszaka elmulatta. Holletét eddig nem sikerült kinyomozni.

Katholikus népszövetségi mozgalom. *Kisradnán* f. hó 19-én nagyszabású népszövetségi gyűlés volt. *Hatala* József helybeli plebános a népszövetség hasznáról, *Gábel* Sándor annak céljáról tartottak lelkes szónoklatot, a nagyszámú helyi és vidéki nép előtt. Ezeknek hatása alatt meg is alakult a népszövetség helyi szervezete 150 taggal. Elnökül *Hatala* József plebános választatott meg.

Betörés. *Schäffler* Márk lakácsi kereskedő gabonarakárába tolvajok törtek be, kik onnét több métermázsza árpát elemelek. A tetteseket a csendőrség kinyomozta a boltos béréseinek személyében, a kik bevallották tettöket.

Pályázat ártezi kútra. Érsekújvár város tanács pályázatot irt ki ártezi kút létesítésére 1909. október 16-iki határidővel. A tanács azon van, hogy a kút fúrásához, még az ősz folyamán hozzáfogjanak.

Bábindal ünnepe. Ritka ünnepélynek volt színhelye f. hó 26-án a nagycevényi esperességi kerülethez tartozó Bábindal község. É napon avatták fel a *Gyuricza* József bábindali földbirtokos, megyebizottsági tag által, atyja emlékének tiszteletére Bábindalon a temetőben emelt templomot. A templomszentelést dr. *Andor* György pápai prelátus, hercegprímási irodaigazgató, esztergom-egyházmegyei kanonok végezte a környékbeli papság asszisztálása mellett. A kanonok még f. hó 25-én érkezett a verebélyi állomásra, a hol *Vincze* Károly nagyhindi esperes-plebános és *Gyuricza* József fogadták. Innen *Vincze* Károly esperes-plebános vendégszerető házába hajtottak. A falvakban, a melyeken átvonultak, mindenütt nagy lelkesedéssel fogadták. Lovasbandérium kísérte és a Nagyhinden felállított diadalkapunál a hívők nevében *Konik* Sándor kántortanító üdvözölte. Másnap reggel Bábindalra hajtottak. A község lobogódiszt öltött. A szomszédos falvakból nagy számban összesereglett hívők és a gyermekeseg plebánosaik és tanítók kíséretében a diadalkapunál várták a főpapot, hol *Spanyár* Árpád körjegyző igen lendületes beszéddel fogadta. Utána *Vincze* Károly esperes-plebános vette át a szót és igen szép beszéddel üdvözölte a szertartást végző főpapot. A felszentelés fényes papi segédlet mellett folyt le, a melyen alkalmuk volt a hívőknek a felszentelt főpap által elmondott igen magas

szárnyalású szentbeszédet hallaniok, a mely a jelenváltak könyekig hatotta meg. A közönség sorraiban ott láttuk Dr. *Ótvös* Béla szolgabíró, *Karsay* Imre pogrányi, *Horváth* Rezső nagyemőkei, *Ernyey* Pál nagylapási, *Simon* Mór nagycevényi esperes-plebánosokat, *Simonovics* György pénzügyi számvizsgálót, *Szita* László járási számvevőt, és a vidéki papság számos tagját.

Tanítói gyűlés. Póstyén fürdő sokszor csodálatos gyógyulások színhelye; a *„Vágujhelyi vidéki kath. népnevelők egyesülete”* is itt kelt új életre. Nevezett egyesület szeptember 20-án Póstyénben újjáalakuló gyűlést tartott, melyre mintegy 80 egyházi és világi tag jött el. Az értekezletet megelőzőleg a fürdő-kápolnában szt. misét hallgattak az egybegyűlték, majd a Fischer-szálóba vonultak, hogy megejtsék a tisztviselők választását. Egyházi elnökké egyhangulag *Bieliczky* Jusztin szentszéki tanácsos, társelnökké pedig *Smeringa* Géza a póstyéni kath. iskola igazgató-tanítója választották meg. Elnöki tisztük elfoglalás. után fölötté sikerült felolvasást tartott *Guzsvenitz* Vilmos az eszterg. érs. tanítóképző igazgatója — a gyűlés egybehívója és mindvégig lelke — és *Smeringa* Antal vörösvári tanító. A modern paedagogia és vallás-erkölcsös nevelés, illetőleg „az iskola és a magyarosodás vidékünkön” volt felolvasásuk tárgya. Egy óraker d. u. ért véget az értekezlet, melyen *Fodor* Kálmán dr. a galgóci választókerület országgyűlési képviselője is jelen volt. Utána társasbéd volt számos felkőszöntővel, melyekben főkép az egyesület körül buzgolkodó férfiakat éltették.

Egy gyászjelentés. Vettük a következő gyászkeretű jelentést, melyet mint helyi *kuririzumot* közzétesszünk, hogy a ki gyászolai akar, gyászoljon; a ki mulatni, mulasson: „Nagyapolcsány, szabadalmazott mezőváros, arisztokratikus gondolkodású közönsége, melyen megtört szívvel és fájdalommal jelenti, hogy vezére, mintaképe és szemfénye, a híres szájhős és futóhajnok N. N. (Itt egy név következik) arisztokrata úr a bátorság és futórend lovagja, a ki egy védtelen, beteges, gyöngye nőt robogó vonaton hősiiesen és bátran megtámadott, a fegyvertelen ember előtt kivont karddal a kezében hősiiesen elfutó huszárronkentes stb. stb. folyó hó 26-án déli 1 óraker egy fegyvertelen ember elől kivont karddal történt megfutamodása után erkölcsileg jobblétre szenderült. Hősiességének emlékéit örökké megőrzük és szolgáljon ez mintaképül a jövőndő nemzedéknek. Béke hamvaira! Harangzugas és koszoruk mellőzése kéretik! — Bővebbet Nagyapolcsányban.

Szobatóz. *Boxhorn* Vilmos hid-utca 1. sz. alatti házában a segédalakásban folyó hó 2-án d. e. 1/2-10-kor ismeretlen okból az egyik tanoncnak ott levő ruhája kigyulladt. Nagyobb baj nem történt, mert a ház népe a tüzet eloltotta.

Tanítóválasztás és kinevezés. Nevezetes ülést tartott a nagytapolcsányi róm. kath. iskolázék szeptember 23-án, ekkor töltötte be a nyugalmába vonult *Jábornik* Károly állását *Zorn* Ferenc nagyfalvai (Vasm) kitűnő képesítésű tanítóval, ki állását azonnal el is foglalta. Ugyancsak ezen az ülésen nyert végleges befejezést az igazgatói tisztség ügye is, hol *Markovich* János ker. tanfelügyelő meleg szavakkal üdvözölte az új igazgató-tanítót *Pazsitka* Vilmost. — A nagytapolcsányi sokat hányatott róm. kath. iskola *Pazsitka* Vilmosban ügyes agilis és buzgó vezetőt nyert. Évek óta működik az iskolánál a legszebb sikerei, úgy hogy tanítványainak a szeretete mellett a szülők nagyrebecsülését, feljebbvalóinak teljes meglegedését is kiérdemelte. A város társadalmi mozgalmaiban kezdettől fogva előkelő szerepet visz s a mit különös örömmel jegyzünk fel, a kath. köztevékenységnek Nagytapolcsányban *Pazsitka* Vilmos a leglelkesebb bajnoka. Egyike ő ott azoknak a keveseknek, a kik keresztény politikai meggyőződésükert is mindig férfiasan síkra szállottak. Az irodalmi működés terén jó hangzó neve van *Pazsitka* (Páldi) Vilmosnak. Lapuuknak évek óta jeles tollú munkatársa, a mi annál inkább élénkíti és növeli előléptetése felett érzett őszinte örömünket.

Gombamérgezés. *Czákó* Istvánné szül. *Papp* Anna gerencséri asszony szept. hó 27-én gombát árult a Kossuth-teri piacon. A gombából többek közt *Goldberger* Henrikné káptalan-utcai és *Steinitz* Mórné pár-utcai lakosnő is vásárolt. A gombát elkészítve, jóízűen elfogyasztották, minek következtében mindkét családnál a mérgezés tünetei mutatkoztak. Az előbbi családot dr. *Barta* Ignác, az utóbbit dr. *Vajda* Emil orvos vette gyógykezelés alá, kik megállapították, hogy a gombamérgezés volt. Az asszonyt előállították a rendőrségen.

Schlezinger — hagyta magát. Schleizinger Béla és Rosenbaum Árpád ügyvéd-jelöltek szeptember 28-án délután 1 órakor a nyitrai honvédlaktanyában kardpártbajt vívtak. Többszöri összecsapás után Schleizinger Béla jobb keze csuklóján jelentéktelen sebet kapott. — Ez esetben tehát nem volt foganatja a budapesti buzdító szövegnek: Ne hagyj magad Schleizinger!

Egyesített kisközségek. A belügy-miniszter Trencsénvármegye közönségéhez egyidejűleg kibocsátott rendeletével Miksófalva kisközség önállóságának megszüntetését és Kisbicsese kisközséggel leendő egyesítését megengedte. Az újonnan alakult kisközség nevét ideiglenesen a „Kisbicsese” névben állapította meg.

A németprónai vasút megnyitásának késleltetése. Nagyon türelmetlenül várja a közönség a privigyé—németprónai vasút megnyitását, — azonban mindeddig hiába várja, mert habár a vállalkozó, illetve az engedélyes dr. Rudnyánszky Dezső a megnyitást még az 1907. évi július hó 1-ére ígerte volt meg, a vasút még a mai napig sincsen a forgalomnak átadva. Legálább már egész hivatalosan f. é. szeptember 15-re lett a megnyitás kifizetve, de a vasút még most sem kész, sőt valószínű, hogy talán még október hó folyamán sem készül el. Hogy mi az oka a folytonos halasztgatásnak, azt nem lehet bizonyosan tudni, nem is magyarázható meg könnyen, mert hogy egy 11 kilométeres hosszúságú sík területen vezetett vasút építése 3 évig tartson, vagyis maga az építés 12 hónapig, az a vasúti építés krónikában egyedül álló eset. A nagybelle-privigyéi vasút, mely 29 kilométer hosszú; 7 hónap alatt elkészült noha ezen vonalon nagyobb nehézségekkel kellett megküzdeni. A folytonos halogatás egyik okául azt említi, hogy a vasúti munkásokat rosszul és rendetlenül fizetik és nekik levonásokat eszközölnek. A munkások között folytonos sztrájk van és minduntalan más munkásokat alkalmaznak. Másik okául azt hozzák föl, hogy az alvállalkozó nem tett volna eleget kötelezettségeinek, úgy hogy az alvállalat egy részét tőle el kellett venni. Most per folyik az al- és fővállalkozó között. A vasútvonal 90 ezer kor. ba kerül kilométerenként, ezen az áron gyorsan és nagyon jól lehetett volna a vasutat kiépíteni. — Németpróna város 132 ezer koronával járult a kiépítéshez, ez egy olyan áldozat, mely megérdemli, hogy respektáltassék, és a vonal melőbb átadásak a forgalomnak. Nagyon kíváncsok, hogy a vállalat minden erejét kifejtse, hogy a vonal mihamarabb legyen kiépítve, mert ha egyszer beáll az esős idő, akkor sem október 20-án, de ez évben sem lesz megnyitva a rövid vasúti vonal, a németprónai üzletek igen nagy kárára és hátrányára. Prónai.

Cigány a szarvasmarha-díjazáson. Horváth József tormosi cigány is próbált szerencsét a nyitramegyei gazdasági egyesület által rendezett szarvasmarha díjazásánál szeptember hó 27-én a vásártéren. Szarvasmarhát ugyan nem állított ki, díjra se volt kijelölése. De hogy pénz nélkül ne kerüljön Tormosra, kilopta Gubány Márton nyitraszulányi lakos pénztárcáját, melyben 252 korona 27 fillér volt. Gubány Márton, ki nehezen keresi kenyerét, nem tudott abba bele-nyugodni, hogy az ingyenélő cigány a mai nehéz időben így könnyű szerrel jusson annyi pénzhez, átadta a rendőrségnek, a hol majd kiiktatják arra, hogy a szarvasmarha-díjazásnál marha hiányában csak amolyan díjat kaphat az ember, a minőt a büntetőtörvénykönyv állapít meg.

Hurokra került leánykereskedő. A érsekújvári rendőrség elfogta a napokban özv. Bakonyi Lajosné szül. Vilcz Teréz fodrásznőt, a ki az érsekújvári nyilvános házba cselédeket kerített. Budapesti társát most a főkapitányság kinyomozta Globics Antal 35 éves pincér személyében, a ki a Klauzál-utca 26—28. szám alatti kifőzésben volt alkalmazva s az oda betévedt leányokat erkölcstelen életre csábította. A kinek nem volt cselédkönyve, annak szerzett, sőt egyiket saját feleségének leány nevére kiállított cselédkönyvvel vétette fel egy nyilvános házba. A jó madarak ellen megindították a bűnvádi eljárást.

Blériot budapesti fölszállása. Megállapítható, hogy még nem volt olyan szenzációs esemény, mely iránt a nagy közönség körében oly lázas érdeklődés mutatkozott, mint Blériot-nak budapesti fölszállása. Nálunk is most sűrűn esik arról kérdés — fölmege-e Blériot-ot megnézni? S igen sok az, a ki Budapestre utazik utazik október 17-én. A felszállás ideje is igen jól van megállapítva. Már a délutáni esetleg az esteli vonattal haza lehet utazni. A legelőszöb tribünjegy

öt korona, de külön ülőhelyek 20 és 10 koronáért is kaphatók. A jegyek biztosítása érdekében akár egy levelezőlapon is a József Kir. Herceg Szanatorium Egyesületnek (Budapest, VII., Akácfalva-utca 30. szám) kell írni, a honnét a megrendelt jegyeket utánvétellel küldik meg az esetben, ha a jegyek árát előre utalványon be nem küldötték. Félreértések kikerülése végett az utalványra a kért jegyek minősége följegyzendő.

Közgazdaság.

A nyitramegyei gazdasági egyesület szeptember hó 27-én igen sikerült állatdíjazást rendezett Nyitrán a vásártéren, mely arányaival messze túlhaladta az állatdíjazások megszokott kereteit s melynek különös jelentőséget adott az a körülmény, hogy azt Darányi Ignác földmívelési miniszter nemesak jelentékeny állami díjjal támogatta, de azon dr. Tölgy Gyula gazdasági felügyelő által személyében is képviseltette magát. — A díjazás sikere különösen annak köszönhető, hogy a nyitrai járásnak központi és községi közigazgatása, a gazdasági téren kiválóan buzgólkodó főszolgabírájával Czocher Kálmánnal élén, a megyei gazdasági egyesülettel és a gazdasági felügyelőséggel karöltve a legnagyobb buzgalmat fejtette ki annak érdekében. — Az eljárás a gazdasági egyesület elnöke Mezey Gyula nyitotta meg lendületes beszéddel, melyben élénken domborította ki a távozó földmívelési miniszter érdemeit s annak szükségét, hogy a magyar gazdátársadalomnak a netalán eljövendő nehéz napokban feltétlenül követnie kell az illustris miniszternek azon az országos magyar gazdaságvétségben nem egyszer haogzgatott intését, hogy mindazt kerülje, ami elválaszt s mindazt kövesse, ami egyesít és egybe forraszt. *Hu valaha szükség volt a magyar gazdátársadalom egységére, szükség lehet arra most, a mikor mindnyájunknak egybe kell formálnunk jogaink és érdekeink céduláiban.* — Ezután tanulságosan mutatott rá a magyar gazdaságvétség azon törekvésére, hogy gazdasági és szociális kurzusok rendezésével dhajtja elérni azt: hogy a magyar közigazgatás minden tagja kellő gazdasági és szociális érteket szerzhessen és együtt munkálkodhasson a gazdátársadalmi testületekkel a gazdasági fejlődés előbbre vitelén s a szociális béke megteremtésén. — Hogy a gazdátársadalom és közigazgatás együttes munkája, milyen szép eredményeket biztosíthat a gazdasági téren, annak egyik kiváló bizonyítéka a nyitrai állatdíjazás. — A lelkes éjjenzéssel fogadott megnyitó után kezdet vette a bíráló két bizottsággal, melyeknek Leidenfrost Károly és Gajdócsy Jenő voltak elnökei. A bíráló nem volt könnyű a felhajtott anyag nagy száma és szépsége folytán. A versenyben részt vett 162 drb. tehén és 175 drb. üsző. — Kiosztott kétezer korona értékű 104 díj, részint aranyakban, részint gazdasági eszközökben. — Az első tehén díjat Belan Mihály gesztei lakos, az első üsző díjat Bosauszky Imre kishindi kispász, a másodikat Hering Miklós nemespanni és Palja Rezső nemespanni kispászok nyerték el. Díszoklevelet nyertek: Czoher Béla, Aitner Ferenc és István, báró Weisz Jenő, Vincze Károly, Adler Sándor, Aitner Rezső, Wertheimer Sándor, Spitz Jakab és Sontavi János versenyen kívül álló igen szép csoportos kiállításai. — A gazdasági eszközök Gajdócsy Jenő gazdasági felügyelő és Sándorházi Lajos egyesületi titkár osztotta ki. — Az eljárás d. u. 3 órakor ért véget, a midőn a még mindig igen nagy számmal együtt volt gazdák a Szarvas szállóban lakomára jöttek össze, melyen az egyesület elnöke Darányi miniszterre és annak jelen volt képviselőjére, a miniszter képviselőjére, a miniszter képviselője Tölgy Gyula a gazdasági egyesület, a gazdasági felügyelőség és a közigazgatás egyetértő összműködésére és azok vezetőire, Vincze Károly esperes a gazdasági egyesület és a járási s községi közigazgatás vezetőire mondtak lelkes felköszöntőket. A késő délutáni órákban az egyesület tanácsa tartott ülést, melyen a módosított állattenyésztési szabályrendeletet tárgyalta le.

Lóárverés. A magyar kir. állami lótenyésztézetekből kisorolt számfelveti kanczák és herélték árverése Budapesten a „Tattersall” kerepesi-uti helyiségekben folyó évi október 8-án fog megtartani d. e. 9¹/₂ órakor. — Érdeklődők az árverési árjegyzéket a nyitramegyei gazdasági egyesület titkári hivatalában (Tóth Vilmos-utca 20. sz. I. em.) kaphatnak.

Tenyészállatdíjazás. A nyitramegyei gazdasági egyesület a földmívelési kormány anyagi támogatásával szeptember hó 22-én Galgócson és 25-én Holicson sikerült állatdíjazást rendezett, melyen a gazdáközönség nagy érdeklődést mutatott.

Irodalom.

Jellemrajzok a katolikus egyház életéből. — Irta Bangha Béla S. J. — Huszonegy képpel díszítve. Megjelent Kalocsán, a „Hírnök” kiadásában, 1909. Ára füzve 3.40 k., kötve 4.40 kor. — Megrendelhető Kalocsán a „Hírnök” kiadó-hivatalában.

Bangha Béla, a jézustársaságnak jeles képzettségű tagja, a ki már több figyelemre méltó tudományos cikk által tette ismertté nevét, érdekes és szép önálló művel jelent meg az irodalom terén.

A fenti cím alatt oly kiváló emberek jellemrajzát írta meg, a kik a társadalmi, politikai vagy tudományos munkásságot ragyogó erkölcsi díszszel öveztek körül s ebben az egyéni és közéleti fényben a katolikus egyháznak enyészhetetlen dicsőségű ékességéhez tartoznak.

A könyv világos, vonzó irálylyal van megírva s adatainak ügyes csoportosításával a nagy emberek lelkében rejlő erőt, mindenütt, mint a katolikus erkölcsi élet gyümölcsét és mint biztos hatású alkotási tényezőt mutatja be. Sikerült képek növelik a jellemrajzok érdekességét.

Nem utolsó érdeme a műnek, hogy a szerző kiváló gondot fordított arra, hogy rajzainak megválasztásánál hazánk nagyjai felett is szemlét tartson. Így jutottak be könyvébe galánthai Esterházy Miklós, Pázmány Péter, árpádházi Szt. Erzsébet stb. A tanulságos könyvből, melyet teljes mértékben méltónak tartunk a pártolásra és melegen ajánlunk is, mutatványt közlünk lapunk mai számának Csarnokában.

Kis Jézusom örömmöm. Kedves kis imakönyv jelent meg a Szent-István-Társulat kiadásában: Vargha Damján dr. „Jézusom örömmöm” című néhány év előtt megjelent és egy csapásra az ifjúság kedvencévé vált imakönyvének 6—10 éves gyermekek számára kibővített kiadása. Ennél kedvesebb, hatásosabb, szívet-lelket megragadóbb imakönyvet nem adhatunk a gyermekek kezébe. Szerzője az Eucharisztia fényénél mélyeséges lélekkel tekintett bele a kicsinyek szívébe s mindazt, amire az Istennek tetsző igaz és szép élethez szükségök van, a szent egyszerűség közvetlenségével s gyöngédségével összefűzve, könnyű módon nyújtja nekik. Sok búcsúimán és a legszükségesebb rövid imakon kívül még 54 éneket is tartalmaz, a kath. egyházi énekköltészet legszébb gyöngyeit. Képei válogatottak, vonzók, bensőségesek s a szöveggel összehangzók. E mindenki szeretetére érdemes imakönyvecske ára izlésesen aranyozott vászonkötésben 50 fillér.

CSARNOK

Egy keresztény államférfiú a közelmúltból.¹

Garcia Morenót 1869. július 29-én választották meg Ekvádor köztársaság elnökévé. A szavazatok egyetlen egynek kivételével mind Morenóra estek, aki ezuttal is visszautasította a választást. Minthogy azonban a gyűlés kijelentette, hogy a választást nem ismétli meg, Morenónak el kellett fogadnia az ország legfőbb hivatalát. Júli. 30-án a következő ünnepélyes esküt tette le a székesegyházban összegyűlt legfőbb katonai s polgári előkelőségek előtt: „Esküszöm Istenünkre és Urunkra s e szent evangéliumra, hogy híven eljárók köztársaságunk elnöki hivatalában; híven vallom a római katolikus apostoli hitet; megvédem az állam sérthetlenségét és függetlenségét; az alkotmányt s a törvényeket magam is megtartom, másokat is megtartásukra szoritok. Ha megtartom szavamat, Isten legyen segítőm és védelmezőm; ha nem: Isten és a haza legyenek bírám!”

Másnap a nemzetgyűlés elnöke üdvözölte az új köztársasági elnököt. Moreno melegen és lelkesen felelt s ez alkalommal mondta beszéde végén e profétai szavakat: „Boldog lesztek, ha önönvéremmel irhatom alá jelszavamat, mely így hangzik: Hitemért és hazámért!”

Moreno második kormányzatának hat éve Ekvádorra nézve eddig ismeretlen nyugalom,

béke és virágzás korszaka lett. Csak egy-két elszigetelt esetben kellett lázadások és összeesküvések ellen küzdenie. Egy összeesküvőt, *Cornejo*-t, ki Morenót orgyilkossággal akarta láb alól eltenni, halálra ítélték; Moreno megkegyelmezett neki, mert az bűnbánatot színlelt s a halálbüntetést nyolc évi számkivetésre változtatta. A nyomorult alig tette át lábát a határon, rágalomokkal teli izgató szennyíratot tett közé Moreno ellen, melyben élete megmentőjéről azt írja, hogy „az ilyen szörnyetegeket legyilkolni egyszerűen jogos önvédelem.”

Az ország belsejében s a külhatalmakkal szemben helyreállított béke idejét Moreno az ország jólétének fejlesztésére s az első elnöksége alatt megkezdett üdvös alkotások továbbvitelére értékesítette. Ritka előrelátása, akarat-szilárdsága és következetessége folytán törekvéseit oly siker koronázta, mely minden elfogulatlan szemlélőt bámulatra ragad.

A tanügy felfejlesztésére jelentős tanerőket hítt meg Európából és Északamerikából. Az iskolák száma hat évi elnökösködése alatt 200-ról 5000-re, a tanulóké 13,000-ról 35,000-re szaporodott. Négy helyen emelt új középiskolát; az egyetemen új tanszékeket alapított s Quitóban műegyetemet állított fel. Tanárokat európai hírnévű tudósokat hítt meg (Epping, Dressel stb.) Tudományos laboratóriumokat, szertárakat, gyűjteményeket rendeztetett be s nagyszerű csillagvizsgálót szerelt fel. Kereskedelmi iskolákról zenei és képzőművészeti akadémiákról is gondoskodott, melyekre Francia-, Olasz- és Németországból hozott tanárokat. Vasutat, utakat, több száz hidat, iskolákat, kórházakat, a tengerparton világító tornyokat építtetett. A hadseregben jobb ruházatról és a legújabb hadi felszerelésről gondoskodott; katonai nevelőintézeteket szervezett s a tehetségesebb tisztjelölteket külföldre küldte tanulni. A peres eljárást megszabadította a régi merev formák láncától s a büntetőjog megfelelő újraszervezésének ő adta meg az indító lökést. A szegényekről és betegekről államilag gondoskodott, de személyesen is dús alamizsnát osztott a kevésből, melyet magának nevezhetett, s volt rá eset, hogy a belpoklosokat nemcsak megvédte, hanem maga is velük étkezett, hogy meggyőződjék gondozóik hűségéről. Már első elnöksége idején neje egyszer figyelmeztette, hogy jó volna hivatalos társasébetet adnia minisztereinek, a diplomataknak és egyéb előkelőségeknek. Moreno pénztárcájára hivatkozott, mint a mely nem bír meg ekkora fényűzést. Erre neje 500 pesót (körülbelül 2000 koronát) nyújtott át neki magánvagyonából az ebéd költségeire. Moreno fogta magát, a pénzt a legközelebbi kórházba vitte s

elrendelte, hogy a szegény betegeket abból megvendégeljék. Nejének pedig, ki egy idő múlva a pénz felől kérdezősködött, mosolyogva így felelt: „Úgy hittem, hogy az a jó ebéd a szegény betegeknek sokkal jobban fog ízleni, mint ezeknek a nagy uraknak; s azért a pénzt a kórházba vittem. Ott azt mondták, hogy ötszáz pesóért pompás ebédet tudnak csinálni.”

¹ Részletmutatvány *Bangha Béla* S. J. legújabban megjelent művéből: *Jellemrajzok a katolikus egyház életéből*. Kalocsa, a „Hírnök” kiadása (Kollégium). 21 képpel. Ára 3.40, kötve 4.40 kor., 776 oldal.

Telefon.

Tuzsinai. Nagyon jó volt szóvá tenni az ügyet, hadd lássa a közönség, hogyan grasszál még mindig az országban a telhetetlen ünérdek a népjólét és az igazság rovására.

M. kir. pozsonyi IV. honv. ker. hadbiztossága.

3102/1909. szám.

Kivonat.

A m. kir. pozsonyi IV. kerület csapatainak kenyér és zab szükségletének szállítást utján való biztosítása céljából az alább felsorolt napokon és állomásokon kizárólag írásbeli ajánlatok alapján mindenkor délelőtt 10

órákor nyilvános ajánlati versenytárgyalás fog tartatni és pedig:

Folyó évi október hó 18-án Pozsonyban a kerület hadbiztosságánál, a pozsonyi és tóvárosi;

Folyó évi október hó 27-én Nyitrán a honvéd kezelőtiszt irodában, a nyitrai és lévai;

Folyó évi október hó 25-én Trenesénben a honvéd kezelőtiszt irodában, a treneséni és rózsahegy;

Folyó évi október hó 22-én Besztercebányán a honvéd kezelőtiszt irodában, a besztercebányai, jolsvai és balassagyarmati;

Folyó évi október hó 20-án Vácson a honvéd huszár-ezred kezelőtiszt irodában, a váczi és érsekújvári állomások honvéd csapatai szükségletének biztosítására.

Az egyes állomások szűkségleti, a szállítási feltételei az egyidejűleg kiadott hirdetményekből s az előkészített „Szállítási feltételek” füzetéből megtudhatók, melyek a honvéd kerület hadbiztosságánál valamint a megnevezett állomásokon elhelyezett honvéd ezredek kezelőtiszt irodáiban, illetve a tóvárosi, lévai, rózsahegy, balassagyarmati, jolsvai és érsekújvári honvéd állomás parancsnokság irodájában betekintheők.

A szállítási feltételek füzetének nyomtatvány példánya a kerület hadbiztosságától ármegtérítés nélkül kérhető.

Pozsony, 1909. évi szept. hó 20-án.

M. kir. pozsonyi IV. honvéd ker. hadbiztossága.

VEREBÉLY GÉZA DIVATÁRÚHÁZA
NYITRA, TÓTH VILMOS-UTCA 4. (SZARVAS-SZÁLLÓ MELLETT)

Megérkeztek az őszi ujdonságok

blúz, kosztüm, ruha és alj, kelmékben, selymekben. Asztalneműek vásznak, sífónok megbízható kivitelben. — Csipke és kelme függönyök, ágy és asztalterítők, szőnyegek dús választékban, verseny árakban! — Férfi kalap, nyakkendő és zsebkecske különlegességek! — Az **1909-1910. iskolaidény** közeledtével szíves figyelmébe ajánlom a t. e. szülők és gyámoknak, hogy minden szükséges

fiú és leány fehérneműt

a legszolidabb kivitelben, **verseny kívüli** árakban boesájtok rendelkezésükre. — Különösen hangsúlyozni kívánom, hogy a nyitrai zárda főt. Főnöksége által előírt ruhához szükséges kelmék, bélések és zsinórdiszkek a fenti intézet és a kelméket gyártó telepek, mint pedig **cégem között létrejött szerződésbeli egyezmény alapján, kizárólagosan csak áruházamban** szerezhetők be.

Szabott árak 5% pénztári engedménnyel.

BUTOROK

a legolcsóbban kaphatók csak

VAJDA J.

butorkereskedőnél
 NYITRA, PÁRUTCA 22 SZ.

50 hálószoba, 40 ebédlő, 15-20 salon berendezés.

Uri szobák és vendég-szobák mindennemű styl- és minőségben állandóan raktáron vannak.

Száraz anyagból, kitűnő iparosok által készített mahagoni-, palisander-, köris-, cseresznye-, dió-, tölgy és szillfa

BUTORAIM

legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, jó izléssel készülnek.

Mindennemű réz-, nikkel- és vasbutor. — Veranda- és kerti-butorok.

Iroda-, előszoba- és konyhaberendezések.

Saját kárpitos-műhelyem, ahol legmodernebb kárpitos és díszítési munkák szakszerűen s izlésesen készülnek.

Mint hogy t. vevőimnek jó árút, nagy választékot a legjutányosabb árak mellett nyújtok, tisztelettel kérem a n. é. butorvásárló közönséget, hogy b. rendeléseivel hozzám fordulni szíveskedjék.

VAJDA J.
 butorkereskedő.

Az 1896-iki ezredéves, az 1897-iki és az 1900-iki párisi világiállításon kitüntetve.

Legfinomabb hegyi **ojtvány-csemege**

szőlőt,

francia fajokban, édes és zamatosat

5 kilós kosarakban

gondosan csomagolva minden postállomásra mérsékelt áron szállítok, üres szőlőkosarak is nálam kaphatók.

PÉCS EDE szőlőbirtokos és fűszerkereskedő **NYITRA.**

A nyitrai székeskáptalan tulajdonát képező berencsi és hozzá tartozó nagyfalui és lükigergelyfalvi körülbelül **1000—1200 magyar holdnyi birtokát folyó évi november hó 1-től** hosszabb időre haszonbérbe adja. A feltételek és közelebbi felvilágosítások **Riszner Károly** káptalani ügyész irodájában (Nyitra, Gyürky-u. 24. sz. alatt) nyerhetők. 135. 1—1.

Tüzifa eladás.

Az esztergomi főkáptalan Bars megyében, Ebedecz község határában fekvő erdejében termelt circa ötezer ürméter bükkhasáb tűzifát bocsát eladásra. — A tűzifa 20 méteres sorokban 2 kalitka közé van rakva, 210 centiméter magas ölezéssel a kistapolcsányi vasutállomás melletti faraktárban van felőlelve.

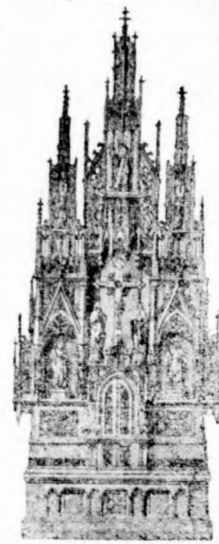
Venni szándékozók 10% bánatpénzzel ellátott írásbeli zárt ajánlataikat a méltóságos Főkáptalanra címezve **október hó 10-ig** Esztergomba küldjék be.

További felvilágosítás nyerhető az Uradalmi erdőhivatalban Esztergomban és Zsitvapatiban u. p. Aranyosmaróth az Erdőgazdálkodási irodában. 134. 1—1.

Seilnacht József

= képfaragó, oltárépítő és aranyozó =
templom művészeti műterme

GALGÓCZ
(Nyitra megye).

Nemetprónai templom főoltára 1907.

Oltárok, szószékek, keresztelő-kutak, szobrok és keresztúti állomások stb. izléses készítése.

Régi oltárok átalakítása és díszítése.

Vázlatokat és költségelőirányzatokat díjmentesen küldök.

Polychromikus festészet!

Mindenemű tárgyak minden alakban tirolli iparjelleg szerint.

149. 50—52.

Szolid és pontos kiszolgálás!

Gombárik István

úri és női fodrász

Nyitrán, Tóth Vilmos-utca II. sz.

Ajánlja a mai kor igényeinek teljesen megfelelő higiénikusan berendezett

díszes úri és női fodrász-termét.

Végez és raktáron tart mindennemű e szakmába vágó úri és női hajmunkát, úgymint hajbetétet, frizeteket, loknikat, frufrukat, egész és félpárokákat, hajfonatokat minden színben, női fésülést, haj- és szakálfestést, ugyszintén tyúkszemvágást jutányos áron. 129. 3—52.

Vesz vágott és kifésült haját.

Előfizetéseket üzleten kívül is elfogad.

Minden előfizető a kiszolgáláshoz szükséges keféket, fésűket, hajport, bajuszkötőt, szivacsot s a többi tartalmazó fiókot kap.

Kifésült hajból fonatokat, loknikat s egyéb hajmunkákat a lehető legolcsóbban készít.

Nagy választék hajháló, hajbetét és kész hajfonatokban.

Szolid és pontos kiszolgálás!

Hirdetések a „NYITRAMEGYEI SZEMLE” számára igen jutányos áron felvétetnek Nyitrán, Huszár István úr könyvkereskedésében, a hol a lapra is elő lehet fizetni.

WEIGL ANTAL PAPI ÉS POLGÁRI SZABÓ NYITRÁN.

2. 40—52.

Ajánlja jól berendezett legfinomabb bel- és külföldi szövetekből álló raktárát, — valamint

férfiszabó-műhelyét,

melyben ugy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát, ugymint téli és nyári öltözeteket, felöltöket, reverendákat, címádkákat, mucetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít. Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl.

Alapított 1869-ben.

Nyitrai Népbank mint részvénytársaság

elfogad betéteket a legjutányosabb feltételek mellett, leszámítol váltókat betéti könyvecskéket; kölcsönöket ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvédi díjak mellett amortizációra különböző tervekben; előleget ad sorsjegyek-, részvények- és másnemű értékpapírokra; elad és vesz mindennemű értékpapírt napi árfolyamban; felvilágosítással szolgál és mindennemű megbízást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről.

5. 12.

Az igazgatóság.

Székháza Városháztér 3. sz.

MALOMBÉRLET.

A komjáthi uradalomhoz tartozó **két vizi malom**

1910. évi január hó 1-től három, esetleg több évre bérbeadó.

Bérleti feltételek a komjáthi jószágfelügyelősnél betekintheők, a hol ajánlatok írásban folyó évi október végeig benyújtandók. — Nevezett jószágfelügyelőség szabad elhatározását azonban fenntartja. 130. 3—3.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

1. 52.

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.